

แนวคิดริเริ่มการเรียนรู้คู่การทำงาน

ความหมาย

แนวคิดริเริ่มการเรียนรู้คู่การทำงาน (School-to-Work Initiatives) หมายถึงแนวคิดในการบูรณาการระหว่างการเรียนรู้ภาคทฤษฎีกับการเรียนรู้ภาคปฏิบัติให้กลมกลืนกัน และระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการได้อย่างมีคุณภาพ

ความเป็นมา

แนวคิดริเริ่มการเรียนรู้คู่การทำงานเกิดขึ้นในทวีปยุโรป โดยเฉพาะหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมประเทศต่างๆ ขาดแคลนแรงงานฝีมือ โดยสถานศึกษาในขณะนั้นไม่สามารถทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณสอดคล้องกับความต้องการแรงงานฝีมือของภาคธุรกิจอุตสาหกรรม แนวคิดริเริ่มการเรียนรู้คู่การทำงานด้วยความร่วมมือแบบเป็นหุ้นส่วน (partnership) ระหว่างนักการศึกษา นายจ้าง ผู้นำแรงงาน และผู้นำชุมชนจึงเกิดขึ้น วิธีการผลิตกำลังแรงงานหรือกำลังคนเข้าสู่งานอาชีพธุรกิจอุตสาหกรรมในรูปแบบการเรียนรู้ในภาคทฤษฎีในโรงเรียน และฝึกภาคปฏิบัติ หรือฝึกทักษะในสถานที่ทำงานไปพร้อมๆ กัน อย่างมีสัดส่วนตามเวลาที่ทุกฝ่ายเห็นชอบร่วมกันกำหนด เช่น เรียนรู้ภาคทฤษฎีในสถานศึกษาร้อยละ 20 และฝึกภาคปฏิบัติในสถานที่ทำงานร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดในหนึ่งสัปดาห์ เป็นเวลาต่อเนื่องกันไป 2-5 ปี จึงจบหลักสูตรการศึกษา เช่นนี้ เป็นต้น

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำแนวคิดริเริ่มการเรียนรู้คู่การทำงานสู่การปฏิบัติก่อนที่รัฐบาลกลาง (Federal Government) จะออกกฎหมายสาธารณะส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้คู่การทำงานในปี ค.ศ.1994 (The School - to - Work Opportunities Act of 1994 ; STWOA) กฎหมายดังกล่าวสนับสนุนให้รัฐบาลมลรัฐ

(State Government) ปรับโครงสร้างการจัดการศึกษาให้เอื้ออำนวยต่อผู้เรียนในการใช้เวลาเช้า หรือบ่ายหรือเต็มวันหรือแม้เวลาเย็นเป็นเวลาฝึกทำงานหรือทำงานแบบเต็มเวลาในสถานที่ทำงานขนานไปกับการเรียนรู้ในสถานศึกษา นอกจากนั้นกฎหมายดังกล่าวยังให้เงินอุดหนุนแก่รัฐบาลมลรัฐที่ทำโครงการการเรียนรู้คู่การทำงานเสนอต่อรัฐบาลกลางอีกด้วย

แนวคิดริเริ่มการเรียนรู้คู่การทำงานของประเทศสหรัฐอเมริกาที่เกิดขึ้นก่อนปี ค.ศ.1994 มีฐานแนวคิด มาจาก :

1. นักการศึกษาและผู้นำชุมชน รับผิดชอบไม่ได้กับข้อค้นพบของคณะกรรมการเฉพาะกิจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาคณะหนึ่ง ที่รายงานผลการค้นพบต่อคณะกรรมการผู้ว่าการสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามิลวอคเคี มลรัฐวิสคอนซิน (Milwaukee Public Schools Board of School Directors) เมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 1993 ที่ว่า

1.1 อัตราการออกกลางคัน (drop-out) สะสมของนักเรียนมัธยมระหว่างปีค.ศ.1987-1991 คิดเป็นร้อยละ 34 ของนักเรียนทั้งหมด

1.2 อัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาามีเพียงร้อยละ 79 ในขณะที่ตั้งเป้าหมายไว้ร้อยละ 95 ของนักเรียนทั้งหมด

1.3 คะแนนเฉลี่ยสะสมของนักเรียนมัธยมศึกษา คือ 1.66 ในรายงานของคณะกรรมการเฉพาะกิจยังพบอีกว่า การกำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษา หรือการปฏิรูปการศึกษา และปฏิรูปโรงเรียน ไม่ได้รับความสำเร็จเท่าที่ควร

1.4 ผู้เรียนในระดับมัธยมไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมตามเป้าหมายของหลักสูตร ขาดความรู้จักพื้นฐานเพียงพอ ทั้งแก่การศึกษาต่ออุดมศึกษา และหรือประกอบสัมมาชีพ

1.5 การจัดการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภท มิได้มีการพัฒนาการสร้างนิสัยใฝ่รู้ (learning individual) ของผู้เรียน

1.6 นักการศึกษา นายจ้าง และผู้นำชุมชน ยังมิได้ร่วมมือกันทำงานเพื่อพัฒนาเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ในรูปของการเรียนรู้คู่การปฏิบัติ หรือการเรียนรู้คู่การทำงาน และมีได้บูรณาการความรู้ด้านหลักการทฤษฎีกับทักษะการปฏิบัติให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อการสร้างการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ ในทุกเวลาและทุกสถานที่

1.7 ยังไม่มีความพยายามพิเศษในการดูแลผู้เรียนที่พิการ ต่างผิวสี ต่างเชื้อชาติ หรือผู้ด้อยโอกาส ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และเสมอภาค

1.8 การประเมินผลการเรียนรู้คู่การทำงาน ควรต้องประเมินจากสภาพจริง ทั้งในสถานศึกษา และสถานที่ทำงานของธุรกิจอุตสาหกรรม

2. นายจ้าง ผู้ประกอบการ และผู้นำชุมชนยังไม่สามารถรับได้ว่าผลผลิตทางการศึกษาของประเทศขาดสมรรถนะ (competency) การทำงานในองค์กรสมัยใหม่ที่มีสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และเครื่องมืออุปกรณ์ใหม่ๆ และขาดคุณสมบัติในการทำงานเป็นทีม การบริหารจัดการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ในงาน การเจรจาต่อรอง รวมถึง ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เป็นอาทิ

ดังนั้นแนวคิดริเริ่มการเรียนรู้คู่การทำงานของประเทศสหรัฐอเมริกาจึงเกิดขึ้นและนำร่องมาก่อนปี ค.ศ.1994 และแพร่กระจายสู่การปฏิบัติอย่างรวดเร็วทุกมลรัฐและเป็นรูปธรรมสูงเมื่อกฎหมายสาธารณะส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้คู่การทำงาน ค.ศ.1994 มีผลบังคับใช้

หลักการเรียนรู้คู่การทำงาน

กฎหมายส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้คู่การทำงาน ค.ศ.1994 (STWOA) ของประเทศสหรัฐอเมริกา เน้นความสำคัญ 3 ประการ คือ ยึดการเรียนรู้เป็นฐาน

ยึดโรงเรียนเป็นฐาน และยึดการทำงานเป็นฐาน และหรือการเรียนรู้โดยเครือข่ายเชื่อมโยง กิจกรรมระหว่างโรงเรียน ที่ทำงาน หรือสถานประกอบการและชุมชน เป็นการเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ เชื่อมโยงนักการศึกษา นักธุรกิจอุตสาหกรรมและผู้นำชุมชน การเชื่อมโยงดังกล่าวกระทำได้ในหลาย ๆ วิธี เช่น ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมและองค์กรต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาโดยการให้ผู้เรียนและครูเข้าศึกษาดูงาน หรือฝึกหัดงานในสถานที่ทำงาน หรือสถานประกอบการอย่างเป็นทางการเป็นหุ่นส่วนในหลาย ๆ รูปแบบ ได้แก่ การสังเกตสภาพการทำงานจริง (job shadow) การให้บริการแก่ชุมชนของสถานประกอบการ การเป็นแหล่งฝึกงาน (internship) การเป็นสถานที่ฝึกหัดงาน (apprenticeship) การจัดนิทรรศการอาชีพ (career fairs) การบรรยายในชั้นเรียน (in class presentation) และการร่วมพัฒนาหลักสูตร (curriculum development) เป็นต้น

แนวคิดริเริ่มการเรียนรู้คู่การทำงานที่ปฏิบัติกันอย่างกว้างขวางในหลายทวีป คือรูปแบบที่เรียกว่าการฝึกหัดงานอาชีพ (apprenticeship) ในสถานที่ทำงานจริง ภายใต้การนิเทศงานจากผู้มีประสบการณ์สูงในสถานที่ทำงานนั้น โปรแกรมฝึกหัดงานลักษณะเช่นนี้จึงเป็นโปรแกรมแบบหุ่นส่วนระหว่างสถานศึกษา สถานที่ทำงาน ผู้เรียน ผู้ปกครอง ซึ่งผู้เรียนต้องเป็นผู้เรียนดีในวิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาการสื่อสาร และภาคธุรกิจอุตสาหกรรม หรือสถานที่ทำงานยอมรับเข้ารับการฝึกหัดงานแบบเต็มเวลา หรือครึ่งเวลา เป็นไปตามสัดส่วนและเวลาที่ทุกฝ่ายร่วมกันกำหนด ลักษณะที่สำคัญของโปรแกรม การฝึกหัดงานนี้ คือ เป็นการพัฒนากำลังคน หรือแรงงานที่เป็นระบบ (structured apprenticeship) โดยผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียนกับการฝึกหัดจริง (on-the-job-training) เป็นการพัฒนาสมรรถภาพของผู้เรียนให้เกิดทักษะอาชีพ ทักษะใน

การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงาน ร่วมกับคนอื่น ทักษะการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ฯลฯ ภายใต้สถานการณ์การทำงานจริง เป็นโครงการฝึกหัดงานที่สามารถสนองความต้องการแรงงานของภาคธุรกิจอุตสาหกรรมได้อย่างแท้จริง การฝึกหัดงานลักษณะนี้ในประเทศเยอรมนีเรียก “ระบบทวิภาคี” (dual apprenticeship system) ประเทศในทวีปอเมริกาเหนือโดยเฉพาะประเทศแคนาดาใช้ชื่อ “apprenticeship” ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ทั้งชื่อ “apprenticeship” และ “cooperative education” ประเทศไทยใช้ชื่อ “ทวิภาคี” (dual System) ในการฝึกหัดงานระดับอาชีวศึกษาและ “สหกิจศึกษา” (cooperative education) ในการฝึกหัดงานระดับอุดมศึกษา

ตัวอย่างของบริษัทซีเมนส์-สตรอมเบิร์ก-คาร์ลสัน (Siemens-Stromberg-Carlson) ซึ่งตั้งอยู่ ณ ถนน Rinchart มลรัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา ได้จัดทำโครงการอีเทป (Electronic Technician Apprenticeship Program : ETAP) ร่วมกับวิทยาลัยชุมชนในการผลิตช่างเทคนิคด้านวิศวกรรมเครื่องมือวัด (equipment engineering) และด้านการติดตั้งและบริการเครื่องมือสื่อสารโทรคมนาคม โดยหัวหน้าครูฝึก ณ หัวงานของบริษัท (master instructor) กับอาจารย์ผู้สอนของวิทยาลัยชุมชนร่วมกันวางแผนกำหนดรายละเอียดการฝึกหัดงานว่าส่วนที่เป็นทฤษฎีหลักการใดที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ในสถานศึกษาและส่วนที่เป็นภาคปฏิบัติใดจะรับผิดชอบการฝึกอบรมหรือฝึกงานโดยบริษัท ปรกติในการเรียนแต่ละภาคการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน จะศึกษาวิชาการต่างๆ ประมาณ 12 หน่วยกิต และใช้เวลา 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์สำหรับการฝึกหัดงาน ณ บริษัทฯ ถ้าการฝึกหัดงานกระทำต่อเนื่องถึง 2 1/2 ปี ผู้เรียนจะได้รับประกาศนียบัตรจากบริษัท และถ้าผู้เรียนคนเดียวกันเรียนจบหลักสูตรของวิทยาลัยชุมชนก็จะได้รับอนุปริญญาบัตร (associate degree) ทางเทคโนโลยีวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์จากวิทยาลัยชุมชนเซมิโนล นอกจากนั้นบริษัทฯ ยัง

เป็นผู้จ่ายค่าเล่าเรียน ค่าหนังสือเรียน ของผู้ฝึกหัดงานให้แก่วิทยาลัยชุมชน เซมิโนล และจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยงให้แก่ผู้ฝึกหัดงานตลอดเวลาของการฝึกหัดงาน ณ บริษัทด้วย สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่อยู่ในพื้นที่ตั้งของบริษัทฯ ก็จะได้รับสิทธิเช่นเดียวกันกับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน ในการเตรียมฝึกหัดงาน (pre-apprenticeship) จนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและ เข้าสู่โครงการฝึกหัดงาน (apprenticeship) เมื่อเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยชุมชนเซมิโนลต่อไป

ประโยชน์

ประโยชน์ของการเรียนรู้คู่การทำงานตามรายงานผลการปฏิบัติตามกฎหมายสาธารณะ ส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้คู่การทำงาน ค.ศ. 1994 สามารถประมวลได้ดังต่อไปนี้

1. ประโยชน์ต่อผู้เรียน คือผู้เรียนได้รับความรู้ด้านอาชีพ มีทักษะจากการฝึกหัดงานจริงในที่ทำงาน มีความรู้ทฤษฎีหลักการจากสถานศึกษาที่มีการเชื่อมโยง เป็นหุ้นส่วนซึ่งกันและกัน ผู้เรียนระดับมัธยมตอนปลายมีความพร้อมอย่างสมบูรณ์ในการเข้าสู่อาชีพและหรือการศึกษาต่ออุดมศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนเกินคาดหมาย คือผู้เรียนทราบแนวทางการเลือกอาชีพ การตัดสินใจเลือกอาชีพดีขึ้น เปลี่ยนแปลงเจตคติต่ออาชีพ มีกำลังใจ มีแรงจูงใจเชื่อมั่นตนเองมากขึ้น ผู้เรียนมีความรับผิดชอบสามารถบริหารเวลาเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติดีขึ้น ยิ่งกว่านั้นยังพบว่าการเปลี่ยนแปลงผลการเรียนของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ผู้เรียนมีผลการเรียนสูงขึ้นมากอย่างไม่เคยมีมาก่อน มีทักษะในการเรียนวิชาการมากขึ้น มีความกระตือรือร้นอยากเรียนมากขึ้น มีความชัดเจนในจุดมุ่งหมายทางการศึกษามากขึ้น

2. ประโยชน์ต่อระบบการศึกษา คือการเรียนรู้คู่การทำงาน ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาค

ธุรกิจอุตสาหกรรมและภาคการศึกษา สร้างความสอดคล้องของความต้องการกำลังแรงงาน มาตรฐานวิชาการวิชาชีพระหว่างธุรกิจอุตสาหกรรมกับภาคผลิตคือสถานศึกษา

3. เพิ่มการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสำนักงานที่เกี่ยวข้อง สร้างความเข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและหน่วยงาน

4. ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมยอมรับว่าแนวคิดริเริ่มเรียนรู้คู่การทำงาน ทำให้มีโอกาสเข้ามาร่วมพัฒนาฝีมือแรงงานให้แก่นักเรียน นักศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางทำให้ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมได้พนักงานที่มีฝีมือเข้าสู่ที่ทำงานในอนาคต

5. ผู้เรียนมีโอกาสในการเข้าสู่งานอาชีพสูงขึ้นหลังจากจบการศึกษา โดยเฉพาะการจบอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา อาจมีงานอาชีพรองรับก่อนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

สรุป

แนวคิดริเริ่มเรียนรู้คู่การทำงานเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนกำลังงานระดับชาติโดยการสร้างความสัมพันธ์แบบหุ้นส่วน ระหว่างนักการศึกษา นายจ้าง แรงงาน และชุมชน ด้วยการปรับโครงสร้าง

การจัดการศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ได้ทั้งในสถานศึกษา และในสถานที่ทำงาน กฎหมายส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้คู่การทำงาน ค.ศ.1994 ของสหรัฐอเมริกา มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบการศึกษาให้เกิดการเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับการศึกษาภาคทฤษฎีในสถานศึกษากับภาคปฏิบัติในสถานที่ทำงาน จนเกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างสูงตามเป้าหมายทางการศึกษา โดยเฉพาะต่อเป้าหมายการประกอบอาชีพ หรือการมีโอกาสเข้าสู่อาชีพ เมื่อสำเร็จการศึกษาของผู้จบมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา

แนวคิดริเริ่มเรียนรู้คู่การทำงานนี้ ตรงกับการศึกษาไทยที่ดำเนินการทั้งในระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา ในระดับอาชีวศึกษาเรียกว่า “อาชีว-ศึกษาระบบทวิภาค” ส่วนระดับอุดมศึกษาเรียกว่า “สหกิจศึกษา” เป็นการเรียนรู้ภาคทฤษฎีกับการเรียนรู้ภาคปฏิบัติให้กลมกลืนกัน และระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการได้อย่างมีคุณภาพ คือมีการเรียนการสอนภาคทฤษฎีในสถานศึกษา และฝึกปฏิบัติที่สถานประกอบการ ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสในการเข้าสู่งานอาชีพสูงขึ้นหลังจากสำเร็จการศึกษา และอาจมีงานอาชีพรองรับก่อนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรอีกด้วย

สวัสดิ์ อุดมโกชน์

บรรณานุกรม

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. **การเรียนรู้คู่การทำงาน.** (School - To -Work) กรุงเทพฯ , 2544.
- Ainley John. **Learning About Work in General Secondary Schools.** Australian Council for Education Research, 1996.
- Guilfooy Vivian and Wong John. **Work and Life Literacy. A New Paradigm for Education in the 21st Century,** Education Development Center, Inc, 2002.
- _____. **The Thematic Review of the Transition from Initial Education to Working Life : Austria Country Note,** March 1999.
- “School - to - Work Initiatives” (online). Available : <http://www.ibtstw.org/stw/default.html> (2553, 2 ตุลาคม)